

Kiskunsági Nemzeti Park

Két víz köze

- Gondolatok a kiskunsági erdőkről
- Cserjésekből homoki tölgyesek
- A holtfa új életet visz az erdőbe

ELŐSZÓ

Hírlevelünk téli számában az erdők kerülnek középpontba. A Kiskunságról elsöre általában a fátlan pusztá képe jut az emberek eszébe, holott ez korántsem így van. A folyók közelében vadregényes ártéri erdőket találhatunk, a Homokhátságon és a Felső-Kiskunságban egészen más típusú erdők és gyepterületek váltják egymást.

Az alföldi erdők gyakran sajátos erdőkezelési módokat kívánnak meg tőlünk, de a természet is alkalmaz meglepő segítőket.

Bemutatjuk, hogyan járul hozzá a szajkó akaratlanul is hazánk egyik legveszélyeztetettebb élőhelyének, a homoki tölgyesnek a fennmaradásához.

Kiskőrösről az elmúlt évben sokat hallottunk a környékén talált páratlan bronzkori kincslelet kapcsán, ám a település mellett nem csak régészeti, hanem természeti kincs is megbújik. A Szücsi-erdő rejti a fokozottan védett illatos csengettyűvirág utolsó kiskunsági példányait. Megmentése érdekében a mesterséges szaporítása és visszatelepítése mellett döntöttünk. Másik különleges növényünk, melynek fennmaradásáért sokat dolgozunk, a tartós szegfű. Vele már csak azért is érdemes megismerkedni, mert a világon csak itt fordul elő.

A téli időszakban túráink száma jóval kevesebb, mint az év többi részében, de ez nem jelenti azt, hogy ilyenkor ne lenne érdemes a természetet járni. Jó hangulatú januári túráinkat kifejezetten ajánljuk, de nem árt, ha a termoszban valamiféle lélekmelegítőt is magunkkal viszünk. A tél vége felé legtöbbször epedve várja a tavaszt, első hírnökeit február végén – március elején már megcsodálhatjuk szakvezetőink segítségével.

A kikeletig számos olyan téli madárvendéggel találkozhatunk, melyek a nyarat tőlünk északabbra töltik. Megismerkedhetünk néhányukkal lapunk zárócikkében.

Fotó: Kovács Sándor

Tartalom

- 3 Rövid hírek
- 4 Gondolatok a kiskunsági erdőkről
- 5 A holtfa új életet visz az erdőbe
- 6 Cserjésekből homoki tölgyesek - a szajkó segítségével
- 9 Inváziós fafajok a Duna-Tisza közén - miért és hogyan kell megfékezni azokat?
- 10 Küzdelem a kiskőrösi erdő kecses ritkaságáért
- 11 Léteznek-e még érintetlen erdők Európában?
- 12 Téli vakációzók a Kiskunságban
- 14 Európa egyik legritkább vadvirága a tartós szegfű
- 15 Programajánló
- 16 Felhívás védjegy pályázatra

Impresszum

Kiadja: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Felelős kiadó: Ugró Sándor igazgató

Szerkesztő: Kiss Mónika

Grafika: Szücs Ferenc

Címlapfotó: Kis Ferenc

Fotók: Agócs Péter, Aradi Eszter, Czitor Bea, Harcz Balázs Dániel, Járdány Bence, Kalotás Zsolt, Kiss Imre, Kiss Mónika, Kovács Sándor,

KNP archívum, Krnács György, Molnár Ábel, Szabó Lajos, Tamás Ádám, Vajda Zoltán

Elérhetőségeink: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19., Telefon: +36 76/482-611, Fax: +36 76/481-074

E-mail: titkarsag@knp.hu, www.knp.hu

Kövessen minket a Facebook-on:

www.facebook.com/KiskunsagiNemzetiPark

Készült a „Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében” című, (LIFE 13 INF/HU/001 163) azonosítójú projekt keretében, az Európai Unió LIFE programja,

a Földművelésügyi Minisztérium, és a projekt megvalósító szervezetek finanszírozásával.

Kérjük, támogassa a természetvédelmet! Adója 1%-át ajánlja a Kiskunsági Nemzeti Park Alapítványnak!

Adószám: 19043337-1-03, Bankszámlaszám: 11603009-00329200-03000003

MOCSÁRI TRAFFIPAX A BÖDDI-SZÉKEN

Idén több alkalommal is vadkamerát helyeztünk ki a Böddi-széken található szikes mocsárban, hogy az itt folyó természetvédelmi munka hatásait nyomon követhessük. A mozgásérzékelő kamera többek között fehér gólya csapatokat, vörösgémeket, bölömbikát, kanalgémeket, nyári ludakat örökített meg, de a képeken felbukkantak a területen eddig ritkán látott darvak és fekete gólyák is. A mocsárban kialakult alig 2-3 hektárnyi nyílt vízfelületen észlelt madárforgalom azt támasztja alá, hogy a Böddi-széken zajló átalakulások az élővilág szempontjából jó irányba haladnak. A gémfélék szívesen birtokba vették a védett kis „belső tavat”, amely már az élőhelykezelés eredményeként alakult ki. A Böddi-széken a nemzeti park legnagyobb tájrehabilitációs programja zajlik, melynek célja, hogy helyreállítsuk a szikes tó és környéke eredeti élővilágát.

Fotó: Járdány Bence

MÉREG- ÉS TETEMKERESŐ KUTYÁK ÁLLTAK SZOLGÁLATBA

Munkába állt Samu és Carlo, Igazgatóságunk és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület két új méreg- és tetemkereső kutyája. A két szervezet együttműködésének eredményeként a madármérgezéses esetek visszaszorítása és megelőzése céljából a nemzeti parkok közül elsőként a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén áll szolgálatba speciálisan képzett kutyás egység a Természetvédelmi Őrszolgálat kötelékében. „A parlagi sas védelme a Pannon régióban” című EU-s támogatású LIFE projekt keretében kiképzett kutyák az ORFK Kiképző Központjában tett sikeres hatósági vizsga alapján megkapták a „szolgálati keresőkutya” minősítést. Most már folyamatosan járőrözhetnek a jelentős madárélőhelyeken, valamint a ragadozó-mérgezők helyszínein.

Fotó: Kiss Mónika

ÚJ ERDŐK SZÜLETNEK A KISKUNSAĞBAN

A késő ősztől kora tavaszig tartó időszakban zajlanak az erdősítési munkálatok a nemzeti park területén. A korábbi évekhez hasonlóan idén is mintegy 350.000 facsemetét ültetünk a Tisza-völgyében és a Homokhátságon. Az Igazgatóság jelentős méretű, mintegy tízezer hektárnyi erdőterületen végez erdőkezelési tevékenységet. A faállomány közel 40 %-a idegenhonos, természetvédelmi szempontból csekély jelentőséggel bíró fajokból áll, mint a nemes nyár, a feketefenyő, az erdeifenyő és az akác. Ezeket a fajokat cseréljük le őshonosakra, helyükre fekete és szürke nyár, kocsányos tölgy, magyar kőris, mezei és vénic szil, vadkörte, mezei és tatár juhar kerül. Célunk, hogy őshonos fajokból álló, gazdag élővilágnak otthont adó erdőket hozzunk létre.

Fotó: Szabó Lajos

Fotó: Kiss Mónika

Gondolatok a kiskunsági erdőkről

Az alföldi erdők mások, mint azok a hatalmas erdőségek, melyeket hegyvidéki kirándulásaink során megszoktunk, és épp ez a másság az, ami miatt a kiskunsági természetközeli erdők természetvédelmi erdőkezelése sokszor jelentősen eltér az általánosan elfogadott irányoktól.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság mintegy tízezer hektár erdőterületen végez erdőkezelési tevékenységet, a Tisza-völgytől a Homokhátságon keresztül a Duna-völgyéig, amely területek még az Alföldön belül is igen jellegzetes tájegységek. Ezt a vidéket igazán azok tudják megszeretni és megérteni, akik belülről ismerik.

A térséget járva feltűnik, hogy a nagy pusztáiról elhíresült sík vidéken itt is, ott is, kisebb-nagyobb erdőfoltok, erdőtümbök láthatók. Az erdőssztyepp klímaöbven található erdők közös jellemzője, hogy az erdők és gyepterületek váltják egymást, az erdő határa pedig – mint ahogy az erdők záródottsága is – a környezeti feltételek változását követve évtizedek alatt lassan, de folyamatosan változik.

Őshonos fajokból álló, elegyes erdő a cél

A KNPI által vagyonkezelt területek közel 40%-a túlnyomórészt idegenhonos fajokból áll. Szerencsére megtalálhatók a puhafás ligeterdők, a keményfás ligeterdők, a borókás-nyárasok,

sőt még a pusztai tölgyesek maradványai is, amelyek a meglévő aljnövényzetükkel együtt igen fontos magforrások lehetnek a jövőben. A feladat adott, a túlnyomórészt idegenhonos fafajú állományok szerkezetátalakításos erdőfelújítása során

őshonos fafajokból álló, a természetes elegyfajokat tartalmazó erdőket hozunk létre,

ezzel megteremtve azt a vázat, amire a természet építhet. A hagyásfoltok – mint potenciális magforrások – meghagyásával segítjük a nem fás szárú növényzet visszatelepülését bízva abban, hogy az így előálló kedvező élőhelyen előbb-utóbb megjelennek az oda tartozó faunaelemek is. Természetesen ezt a célt csak hosszútávon lehet elérni, több lépésben.

De nem minden esetben van szükség szerkezetátalakításra, sok esetben elegendő, ha aktív beavatkozással eltávolítjuk az idegenhonos fajokat, és helyükre őshonos elegyfaj kerül, vagy adott esetben tisztás alakul ki. Erdőfelújítás történhet teljesen a természetes folyamatokra alapozva is. Nagy előnye ennek a megoldásnak, hogy nem bolygatjuk meg a talajt, így az ott élő növények és állatok nem pusztulnak el. A folyamat azonban igen lassú, nagy türelemre van szükség, és nem is mindenhol áll fenn a lehetősége.

Természetvédelmi erdőkezelés – de hogyan?

Azzal mindenekelőtt is tisztában kell lenni, hogy a teljes beavatkozás-mentesség az

erdeink állapota a legtöbb esetben nem teszi lehetővé. Egy nemzetipark-igazgatóság döntéshozatali mechanizmusa során azonban elsődleges prioritása van a természetvédelmi értékek megőrzésének, a feladatokat és a módszereket is minden esetben ennek rendeljük alá. Természetesen a fenti prioritás mellett fontos a gazdasági hatékonyság is.

Erdőkezelésünk során az elegyesség biztosításán túl gondoskodunk az őshonos cserjefajok ültetéséről, az **erdőszegély** kialakításáról is. Egy élő erdőhöz hozzátartoznak az álló és a kidőlt elhalt fák is (hiszen sok olyan rovar-, és gombafaj van, amely kifejezetten a **holtfához** kötődik). Fakitermeléseink során a rovaroknak, madaraknak és denevéreknek élőhelyet nyújtó odvas fákat is kíméljük, továbbá mindig hagyunk vissza **hagyásfákat, hagyásfa csoportokat.**

Erdjeinkben az agresszíven terjeszkedő nem őshonos, úgynevezett **invazív fafajok** (bálványfa, zöldjuhar, nyugati ostorfa, gyalogakác, amerikai kőris) elveszik az életteret az őshonos növényeinktől, ezért ezeket fokozatosan eltávolítjuk.

Fakitermeléseink térbeli és időbeli rendjének alakításával erdeink változatosabbá tételére, **többkorú erdőszerkezet kialakítására** törekszünk.

Szabó Lajos

Mikor a természetjárók a nemzeti park erdeiben kirándulás közben kidőlt fákkal, korhadó famaradványokkal, letört fa-korona részekkel találkoznak, gyakran arra gondolnak, hogy az erdő gazdája gondatlanságból nem takarítja el őket. Pedig ez éppen tudatosan történik így.

Egy erdő nem pusztán az egymás mellett álló fákból áll. Egy összetett rendszer, melynek tagjai a fák alatt fejlődő virágos növények, gombák és bokrok, a leveleket fogyasztó hernyók, vagy éppen a lomkoronában költő madarak. Ennek a rendszernek a holtfa is részét képezi, hiszen akár még lábán állva, akár kidőlve, de sok mikroorganizmusnak, gombának és állatfajnak jelenti az otthonát vagy éppen a táplálékát.

Gazdag rovarvilág a bomló fatörzseken

A Magyarországon védett 101 bogárfajból 61 kötődik az elhalt fához. Vizsgáljunk csak meg közelebről egy kidőlt, korhadó fát, biztosan gazdag ízeltlábú közösséget találunk rajta!

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén egyes képviselőik viszonylag szélesebb körben elterjedtek. Ilyen a skarlátbogár, amelynek lárvái elhalt fák nem túl laza, kissé nedves kérge alatt fejlődnek, vagy a kis szarvasbogár és a smaragdzöld virágbogár, amelyek fejlődéséhez kidőlt fatörzsekre, korhadó fatuskókra van szükség.

Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
Fotó: Szabó Lajos

Bizonyos fajok kifejezetten jó alkalmazkodóképességgel bírnak. Az orrszarvú bogár lárváit megtalálhatjuk komposzt- és fűrészporhalomokban, kerítések korhadó oszlopaiban, de arra is volt példa, hogy fából készült vasúti talpfák alatt bukkantak rájuk.

Más fajok kevésbé elterjedtek, ritkábban kerülnek az ember szeme elé. A még lábán álló, de már idős, elhaló félben lévő tölgyfákban élnek a nagy hörcsincér lárvái, faodúkból felhalmozódott nedves korhadékban fejlődik a pompás virágbogár. A mindenki által jól ismert nagy szarvasbogár lárvái pedig lombos fák elhalt gyökereit fogyasztják.

Számos rovarfaj csak közvetetten kötődik a

A holtfa új életet visz az erdőbe

Fotó: Kiss Mónika

holtfához. Ilyenek azok a ragadozók, melyek az elhalt faanyagban fejlődő gerinctelen fajokkal és azok lárváival táplálkoznak, mint némely hollyaféle, vagy a parazitoidok, melyek petéiket egy gazdaszervezet testébe rakják, a kikelő lárvák abból táplálkoznak és ott fejlődnek, ezzel a gazdaszervezet halálát okozva. Ilyen a hazánkban védett óriás törösdarázs, amelynek lárvái többek között az orrszarvú bogár nagyméretű pajorjaiban fejlődnek. Jó néhány bogárcsalád képviselői gombás, korhadó fában vagy éppen száraz fák gombás kérge alatt élnek, ahol a fabontó gombákat fogyasztják. Ide sorolhatók a gyászbogarak, a marókák és az álcincérek egyes képviselői.

A faodúk társbélői

Nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*)
Fotó: Szabó Lajos

Nem csak a rovarok, hanem számos madárfaj életében is szerepet játszik a holtfa. Felmérések bizonyítják, hogy a legtöbb harkályfaj az idős erdőállományban sem fordul elő, ha hiányzik belőle az elhalt fa. Ez igaz például a hamvas küllő, a fekete harkály és a közép fakopáncs esetében is.

A hazánkban előforduló 26 denevérfaj közül 24 a fák odúit használja élőhelyül, és csak szükségmegoldásként fordul elő az ember alkotta épületekben. Egy részük még ennél is nagyobb mértékben kötődik az erdőkben található idős, elhalóban lévő faanyaghoz, minthogy utódaikat legtöbbször faodvakban hozzák világra.

A felsorolt fajok egy jelentős része különleges életmódja, speciális igényei és rossz terjedőképessége miatt még a számára kedvező adottságú élőhelyeken sem fordul elő nagy egyedszámban. Emiatt nagyon érzékenyen reagálnak az emberi beavatkozásokra, és a gazdasági célú, intenzíven kezelt és holtfában szegény erdőkben nem képesek életfeltételeiket megtalálni. Sajnos számos faj esetében elmondható, hogy állományaik katasztrofális hanyatlásnak indultak. Ilyen többek között a nagyfülű denevér, a remetebogár és a fehérhátú fakopáncs is. Ezeket a fajokat csak aktív védelmi intézkedésekkel tudjuk az utókor számára megőrizni.

Enyedi Róbert, Szabó Lajos

Cserjésekből homoki tölgyesek - a szajkó segítségével

A homoki erdőssztyepppek kiemelkedő fajgazdagságukat mozaikosságuknak és sokezer éves múltjuknak köszönhetik. Gyep-cserjés-erdő arányuk a múltban is nagyfokú változatosságot mutathatott a kiskunsági Homokhátság különböző részein. (Táborfalva) Fotó: Molnár Ábel

Hazánk alföldi területei a Bécsi-medencétől Mongólia túlsó végéig húzódó, változatos erdőssztyepp-zóna részét képezik. Az erdőssztyepekre jellemzők a gyepes, cserjés és erdős foltok mozaikjai. Hazánk alföldi erdőssztyepp-növényzetét az itt élt állattartó és növénytermesztő népek évezredek óta fenntartó módon – sokféleségüket fenntartó módon – hasznosították. Ezek az igen nagy ökológiai értéket képviselő élőhelymozaikok az utóbbi kétszáz év megváltozott tájhasználatára miatt mára csupán kis foltokon maradtak meg. A homoki erdőssztyepek különleges erdőtípusa, a homoki tölgyes, hazánk egyik legveszélyeztetettebb élőhelyévé vált.

Hogy is néz(hetett) ki a homoki erdőssztyepp?

Az Alföldön a mai napig megmaradt természetközeli homoki erdőssztyepp-mozaikok fajgazdagságukat – ősiségük mellett – a domborzat, a talajadottságok, a mikroklíma, illetve a tájhasználat összeadódó sokféleségének köszönhetik. A nyílt homoki gyepek, borókás-nyárasok, homoki sztyepprétek, kőkényes-galagonyás cserjések, a nyíltabb és zártabb homoki tölgyesek mozaikja sokszor szikes vagy lápos élőhelyekkel tarkítottak, melyek tovább gazdagítják különleges élővilágukat.

Homoki tölgyesek

A homoki tölgyesek fő faja a kocsányos tölgy, melyet a hazai nyárfajok, a mezei juhar, magyar kőris, mezei szil, vackor, bibircses nyír és ritkán a gyertyán kísér. A homoki tölgyesekben – a hosszútávú legeltetés, sarjztatás, rözsegyűjtés és egyéb erdőhasználat miatt – még a múlt században is gyakoriak voltak az apró tisztások, a gyepes erdőaljok és erdőszegélyek, melyek számos – azóta megritkult vagy kihalt – növény- és állatfajnak biztosítottak élőhelyet. Napjainkban a homoki tölgyesek többségében sűrű, zárt cserjeszint található.

A homoki tölgyesek az Észak-Kiskunságban, ugyan eltérő növekedési erővel, de a buckatetőtől az üdebb buckaközi laposokig bárme-

Idős kocsányostölgyes üde termőhelyen (Peszéri-erdő) Fotó: Molnár Ábel

lyik termőhelyen előfordulhatnak. Hol kisebb facsoportként vannak jelen, hol néhány hektáros ligetes cserjés, gyepes mozaikot alkotnak, de vannak zárt, nagyobb kiterjedésű állományok is. A kiskunsági homoki tölgyesek nagy része napjainkban Nagykőrös és Pustavacs térségében, illetve a Peszéri- és a Baracsi-erdőben találhatóak.

Nincs a lékekben tölgy újulat...

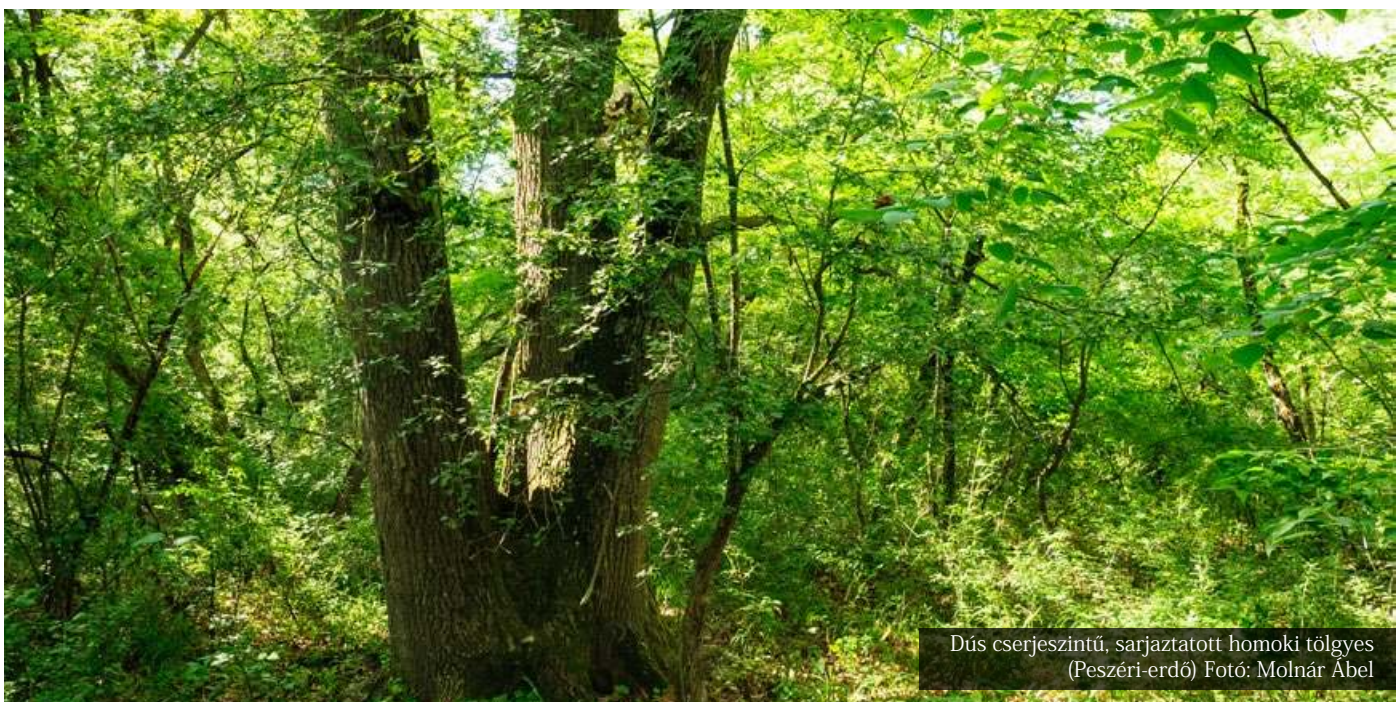
A homoki tölgyesekben a természetesen létrejövő lékekben nem figyelhető meg a kocsányos tölgy életképes újulata, amelyet számos hatás együttes megléte okozhat (pl. a vadlétszám megnövekedése, az erdőhasználat és ezáltal az erdő-szerkezet átalakulása, cserjeszint záródása). A lékekben zárt cserjések jönnek létre, melyben magyar kőris, szürke nyár és egyéb hazai és kismértékben tájidegen fajok újulnak fel, de kocsányos tölgy nem. Emiatt várhatóan a ma meglévő tölgyesekből ki fog kopni a kocsányos tölgy. Az biztató viszont, hogy olyan szomszédos élőhelyeken, ahol alacsony vagy ritkás cserjések, ligetes szürkenyárasok vannak jelen, a kocsányos tölgy szépen újul!

Szajkó hozza, cserjés óvja

Ősszel, amikor a makk érik, a szajkócsapatok rendszeresen látogatják a táj különböző tölgyes foltjait, és a fáról szedett makkal egy olyan közeli helyre repülnek, ahol biztonságosan el tudják ültetni azt. Ha cserjéseket is talál a szajkó a tölgyfák közelében, akkor a cserjék alá, a gyepbe leszállva rejtje el a makkot a füvarba vagy a ritkás alacsony cserjésbe.

A szajkó nem hiába ülteti olyan gondosan a makkot, ugyanis csírázaskor a keményítő cukorra alakul át, így kiváló táplálékul szolgál a szűkös időszakban. Az a makk, amelyet a szajkó és más állatok (vaddisznó, rágcsálók) sem találhatnak meg, tavasszal kilevelesedik.

A zárt erdők alatt fényhiány és számos egyéb ok miatt a tölgy magonc nem képes felnőni, egy-két éven belül elpusztul. Általában a gyepken elrejtett makkok sem élik túl az első nyarat. Eddig kizárólag alacsony vagy ritkás cserjésekben, fénygazdag nyárasokban találunk olyan fiatal tölgy faegyedeket, amelyek természetes úton odakerülő makkból nőttek fel és túléltek az első 3–6 évet. Ez azért lehetséges, mert ezek az élőhelytípusok engednek

Dús cserjeszintű, sarjztatott homoki tölgyes (Peszéri-erdő) Fotó: Molnár Ábel

a talajfelszín közelébe elegendő, de nem túl sok fényt, mikroklimatikusan védene a nyári aszálytól, az avarral gazdagítják a felső talajszint szervesanyag-tartalmát, és nem utolsó sorban megóvják az alacsony tölgyvegetet a vadak rágásától.

A kocsányos tölgy megmaradásához nem szükséges a talajvízszint közelsége, 6–8 méter magas buckatetőn is vitálisan képes fejlődni, ha a kezdeti időszakban cserjés óvja a fácskát. Megfigyeléseink szerint a cserjék jelenléte szükséges az üdebb termőhelyeken is a tölgy újulat megmaradásához (kékperjés-nyíres buckaközben).

Fotó: Harcz Balázs Dániel
(facebook.com/daniel.b.harcz)

Homoki tölgyeseink jövője

A homoki kocsányostölgyesek fajösszetételének átalakulása arra figyelmeztet bennünket, hogy az élőhely hosszútávú védelme érdekében nem elegendő csupán a meglévő állományokat megőriznünk, hanem azokat az élőhelyeket is szükséges aktívan vagy passzívan segíteni, amelyekből a jövő homoki tölgyesei lesznek: természetes kocsányos tölgy újulatot tartalmazó alacsony vagy ritkás cserjések, lékesedő hazainyárasok és nyíresek, nyiladékok, cserjés szegélyek.

Tölgyújulat-figyelő

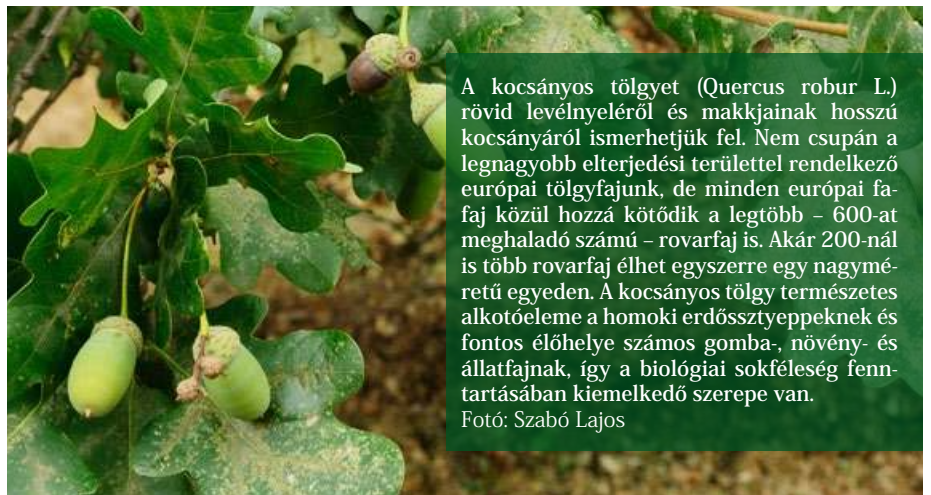
További kutatásainkhoz szeretnénk Tisztelt Olvasóink segítségét kérni, hogy amennyiben természetes, megmaradó kocsányos tölgy újulatot észlelnek a Duna–Tisza köze bármely részén, jelezzék felénk az alábbi címen: tolgyujulat@knp.hu

A homoki kocsányostölgyesek kialakulásának és megújulásának dinamikai ábrája megtalálható a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság honlapján.

Molnár Ábel, Dr. Vadász Csaba

A Peszéri-erdővel szomszédos gyepes-cserjés mozaikban a szajka segítségével kialakuló homoki tölgyes. Előtérben fiatalabb, háttérben már 30–40 éves tölgy egyedek láthatóak.
Fotó: Molnár Ábel

A kocsányos tölgyet (*Quercus robur* L.) rövid levélnyeléről és makkjainak hosszú kocsányáról ismerhetjük fel. Nem csupán a legnagyobb elterjedési területtel rendelkező európai tölgyfajunk, de minden európai faj közül hozzá kötődik a legtöbb – 600-at meghaladó számú – rovarfaj is. Akár 200-nál is több rovarfaj élhet egyszerre egy nagyméretű egyeden. A kocsányos tölgy természetes alkotóeleme a homoki erdőössztyepeknek és fontos élőhelye számos gomba-, növény- és állatfajnak, így a biológiai sokféleség fenntartásában kiemelkedő szerepe van.
Fotó: Szabó Lajos

Télen a fiatal kocsányos tölgyeken sokáig fennmarad az elszáradt lomb, így könnyen, már messziről észrevehető (Peszéri-erdő)
Fotó: Molnár Ábel

Inváziós fajok a Duna-Tisza közén – miért és hogyan kell megfékezni azokat?

A bálványfások szerkezet nélküli, rendkívül fajszegény állományok. Fotó: Agócs Péter

Az inváziós fajok az emberek által szándékosan vagy véletlenül betelepített fajok, amelyek kikerülve eredeti élőhelyükről, versenytársak, fogyasztók és károsító szervezetek hiányában szinte korlátlanul képesek elszaporodni. Terjedésük a legtöbb esetben komoly gazdasági, és majdnem mindig óriási ökológiai problémát okoz.

Hivatlan vendég és nehéz tőle szabadulni

A vidékünkre jellemző inváziós fajok problémájára jó példa a bálványfa (népies nevén ecetfa, de az ecetfa valójában egy másik fajtakar). A faj Ázsiából származik, díszfaként hozták be Európába. Igénytelen faj, a gyenge homoki termőhelyeken is jól érzi magát. Terjedésének több oka van: nagyon gyorsan, már pár év alatt termőre fordulnak a nőivarú egyedek; sarjról kiválóan terjed, tehát mechanikai úton (kivágással) nem lehet visszaszorítani, és ráadásul olyan anyagot termel, amely gátolja más növények csírázását és növekedését. Faanyaga viszont nagyon alacsony értéket képvisel, így ahol elszaporodik, ott az erdőállomány

gazdasági értékét (a nagyobb értéket képviselő fajok kiszorításával) jelentősen rontja. Ökológiai szempontból pedig még komolyabb problémákat okoz:

egy bálványfás és egy természetserű erdő fajgazdagsága úgy aránylik egymáshoz, mint mondjuk az Antarktisz és Európa lakossága

A természetvédelem, így a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság számára az inváziós fajok visszaszorítása fontos feladat, de alapvetően nem cél, hanem egy eszköz. Eszköz ahhoz, hogy fenntartsuk, vagy visszaállítsuk élőhelyeink fajgazdagságát, illetve az élőhelyek ökológiai és gazdasági funkcióit.

Vegyszert csak szelektíven!

Az inváziós fajok egy része hagyományos módszerekkel is kordában tartható: például az idegenhonos aranyvessző fajokat a gyepeken szakszerű legeltetéssel szinte teljesen vissza lehet szorítani. Vannak olyan fajok, amelyek mechanikus irtási kísérletekkel csak szaporíthatók, és sajnos ilyen a bálványfa is. A mechanikus irtás nem csak hogy értelmetlen, hanem káros is, mert utána több lesz a sarj, tehát több pénzbe, vegyszerbe és munkába kerül kiirtani. Az ilyen fajokat kizárólag vegyszer felhasználásával lehet visszaszorítani, ami természetesen számos fontos kérdést vet fel.

A kizárólag vegszerrel irható fajoknál először

is azt kell eldönteni, hogy irtsuk, vagy ne irtsuk. A nem-irtás jelenlegi tudásunk alapján egyenlő a még meglévő természetközeli, fajgazdag élőhelyek jelentős részének nagyon is belátható időn belüli pusztulásával. A bálványfa a más növényfajokat gátló anyagok termelésével ugyanúgy megváltoztatja a termőhelyi feltételeket, mint pl. a mindenki által jól ismert diófa. Emiatt a nagy természeti értékű növényfajok és az azokhoz kötődő állatok az utolsó szálig eltűnnek a bálványfásokból, azaz a bálványfások ökológiai sivatagok.

Amennyiben a vegyszer mellett döntünk, akkor a következő kérdés, hogy mivel és hogyan történjen meg a beavatkozás? A mivel-re nyilván az a felelős válasz, hogy a lehető legenyhébb hatású szerrel, a hogyan-ra pedig az, hogy kizárólag szelektíven, tehát más fajokra veszélytelen módon, a talaj és a vizek szennyezése nélkül kell elvégezni a beavatkozást.

A vegyszer használatát mindig az engedélyben szereplő módon, a legnagyobb óvatosság tanúsítása mellett kell végezni. Akkreditált laboratóriumban elvégzett szermaradvány-vizsgálatok eredményei alapján úgy tudjuk szelektíven végezni a bálványfa és a többi inváziós irtását, hogy kevesebb szermaradvány van a kezelt állományok alól gyűjtött növényi mintákban, mint pl. az étkezési búzában. Sőt, a kezelt követő évben már semmilyen szermaradvány nem mutatható ki.

Dr. Vadász Csaba

Küzdelem a kiskőrösi erdő kecses ritkaságáért

Fotó: Aradi Eszter

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén egyetlen lelőhelyét ismerjük a páratlanul szép illatos csengettyűvirágnak. Megmentése érdekében a Kiskőrös melletti Szücsi-erdőbe mesterségesen nevelt példányokat telepítettünk vissza idein ősszel.

Az Európa-szerte kritikusan veszélyeztetett fajok a múlt század közepéig Magyarországon több mint harminc előfordulási helyét ismertük, ám napjainkra ezek száma hatra zsugorodott. Igazgatóságunk működési területén kizárólag a kiskőrösi Szücsi-erdőben él. Az ezredforduló tájékán mindössze egyetlen tő előfordulásáról tudtunk, öt kerítéssel védtük a vadállománytól. 2010-ben Simonné Dulai Mária, kiskőrösi tanárnő további kilenc tőről adott információt. E kedvező hírtől ser-

kentve végeztük el egy nagyobb kiterjedésű, alkalmasnak tűnő élőhely igen részletes felmérését, amelynek során összesen 94 tövet sikerült megtalálni. Akkor ez a csengettyűvirág legnagyobb hazai állományának számított. Az ezt követő időszakban sajnos az állomány mérete folyamatosan csökkent, 2017-ben már csak 46 tő élt.

A populáció észlelt fogyatkozása aktív természetvédelmi beavatkozást tett szükségessé. 2015-ben helyi fajvédelmi terv készült, amit részletes terepi felmérés előzött meg. A vizsgálatok során egyértelművé vált a legtöbb egyed rossz virágzási és termésérési erélye. Az Igazgatóság ezért az állomány mesterséges (ex situ) szaporítása mellett döntött.

A gyűjtött magokból a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság szaporító kertjében neveltek új példányokat. A mentőakció tervezett célja egy legalább 60-80 töves állandó törzsállomány létrehozása, majd az ebből származó szaporulat visszautlítása az eredeti élőhelyre, az ottani populáció megerősítése érdekében.

2017 őszén megtörtént az első visszatelepítés a Szücsi-erdőbe. Hét virágzóképes kifejlett példányt és hét fiatal egyedet ültettünk ki, valamint 200 – a szaporító kertben termelt – magot is elvetettünk a megfelelőnek ítélt élőhelyeken.

A mesterséges szaporítás ugyanakkor nem old meg mindent, hiszen a természetben élő állomány hosszú távú fennmaradásához szükséges életfeltételeket is biztosítani kell. Ennek érdekében fontos teendő az élőhelyek megfelelő természetvédelmi kezelése, a túlságosan záródó cserjeszint gyéritése, a károsító nagyvad állományok kizárása vagy erőteljes gyéritése, az optimális hidrológiai körülményeket megteremtő vízvisszatartás. A gyenge virágzási és termésérési képesség ellensúlyozására a mesterséges szaporítás továbbra is folytatódni fog. A Kiskőrösi-turjános Természetvédelmi Terület bemutatása céljából készült tanósvényen végighaladva (amit a Kiskőrös térségi természeti értékeket fāradhatatlanul kutató helybéli pedagógusról, dr. Petrás Józsefről neveztek el) a látogathatók is találkozhatnak az illatos csengettyűvirág egy példányával. Az őt körülvevő kerítés szintén a vaddisznók túlságos rajongásának megelőzését szolgálja.

Kovács Éva

Az illatos csengettyűvirág a harangvirágfélék családjába tartozó nemzetségének egyetlen hazai képviselője. Viszonylag nagy termető, 60–100 cm magasra növő, évelő növény. Szára egyenes, felálló, de az idősebb virágzó tövek gyakran fekszenek rá a környező növényzetre, támasztékul használva azokat. Illatos virágai laza bugavirágzatban helyezkednek el, harang alakúak, halványkékek (szinte fehérig halványulóan), egy-két centiméter hosszúak. Leveléi – különösen a szárlevelek – eléggé változatos alakúak, fűrészes szélűek, rendszerint kopaszak. Szára szintén kopasz, hengeres. Virágzásának csúcsideje július–augusztus, de még szeptemberben is előfordulnak virágzó példányok. Termésérése szeptember–októberben következik be. Kedveli a félárnyékos élőhelyeket, erdőszegélyeket, ligetes erdőket, de elviseli a teljes napfényt is. Nedvességigényes faj. Magyarországon keményfa ligeterdőkben, azok szegélyében és képerjésedő hegyi írtársréteken él.

Csengettyűvirág ültetés a Szücsi-erdőben 2017 őszén Fotó: Kiss Imre

Fotó: Aradi Eszter

Léteznek-e még érintetlen erdők Európában?

Bialowieza Nemzeti Park
Fotó: Vajda Zoltán

Erre a kérdésre is kerestük a választ azon a két tanulmányúton, melyet a LIFEinFOREST elnevezésű EU-s projekt keretében szerveztünk Lengyelországba, a Bialowieza Nemzeti Parkba és a Romániába, a Maros-ártér Natúrparkba.

A két úton hazai erdészek, természetvédelmi szakemberek és újságírók ismerkedtek a természetkimélő erdőgazdálkodási módszerekkel és külföldi kollégáik gyakorlati tapasztalataival, mindennapi problémáival, a lengyel és a román természetvédelem helyzetével.

Mesebeli erdő Lengyelországban

Az első tanulmányutat még 2017 tavaszán szerveztük a Bialowieza Nemzeti Parkba. A helyszínválasztás nem volt véletlen, hiszen a 620 km² alapterületű Bialowiezai őserdő védelme több száz éves múltra tekint vissza. Az

Bialowieza Nemzeti Park
Fotó: Vajda Zoltán

erdőt 1921-ben nyilvánították védetté, majd 1932-ben itt jött létre Lengyelország első nemzeti parkja. A 10 517 hektáros összterületből 5726 ha szigorúan védett. A parkot körülvevő állami erdők jelentős része is védelmi rendeltetésű, nem történik bennük fahasználat. A nemzeti park legfőbb feladata a biodiverzitás megőrzése, az őserdő védelmének biztosítása, valamint a bölényállomány megőrzése, kutatása, tenyésztése és génmegőrzése. A védelmi funkciók mellett kiemelt szerepet kap a turisztikai hasznosítás is, mivel évente több mint 170.000 látogató fordul meg a parkban. A fokozottan védett területet csak szakvezetővel, kis létszámú csoportokban kereshetik fel a látogatók. Az UNESCO Világörökség részét képező fokozottan védett őserdő legfontosabb jellemzője, hogy teljesen kizártak minden emberi behatást, így a fahasználatot is. Az elhalt fákat is az erdőben hagyják, melyek élőhelyül szolgálnak moháknak, zuzmóknak, gombáknak, több rovarfajnak, illetve odulakó madaraknak és emlősöknek. A kidőlt fa gyökértányérjának helyén felgyűlt víz szaporodásra alkalmas élőhely lehet egyes kétélűfajok számára.

Itt a fekvő holtfáknak van még egy különleges funkciója is: ahol sok a földön fekvő holtfa, a gímsszarvasok nem szívesen tartózkodnak, mert a farkasok könnyebben zsákmányul ejtethetik őket. Így a természetes felújulás is sokkal jobb, mint a kevesebb kidőlt fát tartalmazó erdőrezekben.

Európai bölény, Bialowieza Nemzeti Park
Fotó: Vajda Zoltán

Őserdők a szomszédban – tanulmányút Romániába

Őszi romániai utunk célja az volt, hogy többek között olyan Natura 2000 jelölő erdei élőhelyekkel ismerkedjünk meg, amelyekben nem történik erdészeti beavatkozás. A Maros-ártér Natúrpark 17.455 hektáros ártéri területe, amit keményfa ligeterdők, fűz- és nyár ligetek és ártéri vizes élőhelyek tarkítanak, jó példa erre.

A natúrparkon belül négy fokozottan védett természeti terület található, ahol minden típusú beavatkozás tilos. Az egyik ilyen a 310,5 hektáros Csanád-erdő, ahol a keményfa ligeterdőt alkotó fafajok 93%-a őshonos, és a fák nagy része 80 évesnél idősebb. A védett terület többi részén ők is számos olyan problémával küzdenek, mint mi a Kiskunsági Nemzeti Parkban: tájidegen faültvények jelenléte, inváziós fásszárúak terjedése. Ráadásul náluk a falopások is komoly károkat okoznak.

Meglátogattunk egy olyan fokozottan védett fehér fűz és fehér nyár dominálta galériaerdőt is, amely az állami erdőgazdaság (Romsilva) kezelésében áll, és ahol 30 éve nem volt fakitermelés. Itt hosszas diskurzus alakult ki az ehhez hasonló beavatkozás-mentes területek hosszú távú fenntarthatóságáról, az egykorúság okozta problémákról, illetve a tájidegen fajok terjedéséről.

Összességében sok értékes tapasztalattal, ismerettel bővült a velünk tartó szakemberek tudása az erdők természetszerű kezelését illetően, melyet bízunk benne, a gyakorlatban is kamatoztatni tudnak.

Vajda Zoltán

Fotó: Tamás Ádám

Téli vakációzók a Kiskunságban

Augusztus vége felé elindul a madarak vonulása. Nálunk költő madaraink egy része az őszi folyamán „szedi a sátorfáját” és délre költözik. Persze, nem azért mert fáznak, hanem mert jön a hideg, a fagy, a hó és nem találhatnak táplálékot. Azok helyett, akik elmennek, jönnek mások északról és a telet itt nálunk, a Kárpát-medencében töltik.

A tél az állatvilágban nagy megpróbáltatás, csak az egészséges és a megfelelő zsírtartalékkal, jó kondícióval felkészült állatok tudják átvészelni, a gyengék elpusztulnak. Ez a természetes szelekció. De egy faj hosszútávon csak úgy tud fennmaradni, ha az erős, életképes egyedek szaporodnak és a fiatalok az ő génjeiket viszik tovább.

Récék, bukók és búvárok

A Dunára általában október-november táján érkeznek meg az első kerceréce csapatok. A közepes méretű, tömzsi alakú bukórécét könnyű felismerni a laikus természetjáróknak is, mert repülés közben fütyülő hangot ad a szárnyuk. A fekete-fehér hímek fekete feje zöldes csillogású, a csórtövéknél fehér folt virít, a tojóké barna és testük is barnásszürke.

Ahogy hidegszik az idő, megjönnek északról a nagy bukók, a kis bukók, a sarki- és az északi búvárok. Ez utóbbiak is könnyen megkülönböztethetők a mi récéinktől, mivel testük mélyen merül a vízbe, csőrük hegyes, erős és árszerű, repülés közben púposnak tűnnek. Érkeznek továbbá a fekete, a füstös, a hegyi vagy éppen a kecses jeges récék is. E fajok felismeréséhez távcső, spektív vagy szakember

szükséges, mert a kezdő madarászoknak nem könnyű őket nagy távolságról beazonosítani. Míg a bukórécék a folyók aljzatán lévő állatokkal (kagylókkal, vízicsigákkal, stb.) táplálkoznak, addig a bukók és a búvárok leginkább halakat zsákmányolnak.

Ki látott már buta libát?

Természetesen a nálunk telő vadludakról sem feledkezhetünk meg, mert azok száma időnként még a 20-25 ezret is meghaladja. Ők Észak-Európából és Oroszországból a tajgáról, tundráról érkeznek hozzánk.

A csapatok tömegét főként a nagy lilikek adják. Időnként szemünk elé kerülhet a ritka, fokozottan védett vörösnyakú lúd, vagy a kis lilik, az apaca lúd és az örvös lúd is. Az elmúlt években egyre kevesebb vetési ludat figyelnek meg a madarászok. A ludak meghatározására

Hím nagy bukó (*Mergus merganser*) a Dunán
Fotó: Tamás Ádám

Nyári ludak a Böddi-széken
Fotó: Kovács Sándor

mindenképpen spektívét (állványos messzelátó) érdemes használni a nagy távolságok miatt. Nem is értem, hogy alakult ki az a magyar mondás, hogy „buta liba”. Nekem és másoknak is az a tapasztalata, hogy a libák egyáltalán nem buta állatok. Figyeljék csak meg a mozgásukat repülés közben (például utak felett), és mindjárt rájönnek miért is írom mindezt. De ezt legjobban a vadászok tudják, mert vadlibát löni nem könnyű dolog.

Magyarországon csak a nagy lilik, a vetési lúd és a nyári lúd vadászható, a többi lúdfaj védett. Nappal a gyepeken, vetéseken táplálkoznak, éjszakázní viszont mindig a védelmet nyújtó vizekre szállnak: szikes tavainkra (a Kiskunságban ilyen a Kelemen-szék, Zab-szék, Böddi-szék, Bába-szék) vagy halastavakra, folyókra (pl. Duna).

A fenyőrigó és a többiek

Látványos jelenség, amikor a fenyőrigók több ezres csapatai ellepik a városokat, falvakat, mezőket és egyéb füves területeket. A fekete rigó nagyságú madarak háta szürkésbarna, hasi oldala piszkosfehér fekete pettyezéssel, melle, toroka rozsdássárga árnyalatú fekete mintázattal. Jellegzetes „sak-sak-sak” hangjukról könnyen felismerhetők. Elsősorban különféle bogyótermésekkel táplálkoznak (pl nyugati ostorfa termésével, keskenylevelű ezüstfa termésével, berkenyével, hullott gyümölcsökkel).

A szikes pusztákon, legelőkön téli vendégünk a kékes rétihéja. A tojó barnás színezetű, a hím szürkés-kék, mindkettejük farka töve fehér. Űgyesen vadászó ragadozó madár, egerészölyv nagyságú, de attól karcsúbb.

Szintén a szikesekre jellemző, a hősármány, amely erdei pinty nagyságú madár. Zömében fekete-fehér színű, de télen a hímek feketés részei rozsdássárga színt öltenek a háton, mellen, és pofa oldalon. Időnként csapatosan, máskor magányosan figyelhető meg. Más madárral nemigen összetéveszthető a nagy fehér szárny és szélső faroktollai miatt. Meglehetősen bizalmas, könnyen megközelíthető, de állandó mozgásban van. Főleg gyommagvakkal táplálkozik.

Ebben a cikkben csak néhány téli vendégünket tudtam felsorolni, de ezek látványa is megdobogtatja a természetszerető ember szívét.

A téli hónapokban is érdemes túrázni a természetben, mert így bővíthetjük a faji ismereteinket, és a friss levegő még egészséges is.

Kovács Sándor

Fenyőrigó (*Turdus pilaris*)
Fotó: Kolon-tavi archívum

Hősármány (*Plectrophenax nivalis*)
Fotó: Kovács Sándor

A madáretetők vendégei

Újra „hűvös szelek járnak, s nagy bánata van a cinege madárnak” – főleg akkor, ha hideg reggelen a madáretetőt üresen találja. Tél kezdetén sokan felteszik az ilyenkor aktuális kérdéseket a madáretetéssel kapcsolatban. Nézzük a leggyakoribbakkat:

Mikor kezdjük a madarak etetését? December elején már el lehet kezdeni, de legalábbis amikor az idő már igazán téliesre változik, azaz erősen zúzmarások a növények, ónos eső borítja be a fák ágait, törzseit, vagy leesett az első hó. Fontos szabály, ha elkezdtük az etetést, akkor azt folyamatosan végezzük a tél végéig! Enyhébb napokon kevesebbet, hideg napokon többet szórjunk az etetőbe. Az is fontos, hogy reggel mindig legyen eleség a madáretetőben, mert a hideg éjszaka nagyon lezsarolja a madárkák kis testét. Az itatásról pedig télen se feledkezzünk meg, mert az ilyenkor is legalább annyira fontos, mint nyáron.

Mivel etessünk? Legegyszerűbb, ha napraforgót adunk, de ha az nincs, akkor lehet tökmagot, diót, szótlant, füstöltetlen szalonát, fagygyút, vajot, túró, zsiradékot vagy nyers húst is. A rigóféleknek apróra vágott almát, körtét, bodzabogyót, csipkebogyót, berkenyét, szőlőt vagy főtt zöldségfélét. Ne etessünk kenyeret, kiflit, kalácsot, morzsát és egyéb, lisztből készült ételeket, füstölt- és fűszeres húsokat, mert gyomor- és bélgyulladás kaphatnak a madarak!

Van-e verébmentes etető? Nincs, de nem is baj, mivel „a veréb is madár” szokták mondani és ez így is van. Szaporodási időszakban ők is rengeteg kártékony rovarot fogyasztanak. Ne haragudjunk hát rájuk, ha télen ott dölyfösködnek az etetőben. Az alulról nyíló etetőket nem nagyon szeretik, ezért ilyeneket érdemes alkalmazni, aki nagyon nem szeretne verebet etetni.

Díszes madársereget figyelhetünk meg etetőnkön, ha betartjuk az etetés alapszabályait és a macskamentességet is próbáljuk biztosítani. Széncinegék, kék cinegék, esetleg barátcinegék, zöldikék, tengelicek, erdei- és fenyőpintyek, mezei- és házi verébek, harkályok, valamint parkok, erdők közelében csuszkák, őzlapók, meggyvágók, vörösbegyek lehetnek a vendégeink. A földre szórt eleség között a magevők mellett a fekete rigók, fenyőrigók és gerlék szoktak kutatni.

Kovács Sándor

Fenyőpinty (*Fringilla montifringilla*)
Fotó: Kovács Sándor

Fotó: Kalotás Zsolt

Európa egyik legritkább vadvirága a tartós szegfű

A tartós szegfű a világon kizárólag a Duna-Tisza közén él, a Homokhátság borókás-, vagy galagonyás-nyáras ligetekkel tagolt évelő nyílt homokpusztagyepjeiben fordul elő.

A tartós szegfűt 1814-ben írta le a magyar botanika egyik legkiemelkedőbb alakja, Kitaibel Pál. Alig néhány évtizeddel a leírása után a növénynek „nyoma veszett”, közel öt évtizedig nem volt tudomása senkinek a szegfűfaj helyzetéről.

Bár a 20. században ismét több populációját találták, az élőhelye bolygatására, taposására rendkívül érzékeny faj helyzete ezután sem javult érdemben. Egyedszáma a 2000-es évek elejére 20.000 tő alá csökkent, elsősorban a számára otthont nyújtó, borókással – ligetes nyarasokkal mozaikoló nyílt homoki gyepek drasztikus méretű megfogyatkozása miatt.

A tartós szegfű védelme és élőhelyének fejlesztése céljából 2006-ban LIFE-Nature Európai Unió támogatású természetvédelmi program indult a Kiskunsági Nemzeti Parkban. Ennek keretében a tartós szegfű legfontosabb élőhelyein, Kiskunmajsa-Bodogláron és Bócsán erdészeti beavatkozásokkal (gyéritéssel, tisztások kialakításával) sikerült a faj számára egy összefüggő élőhely-hálózatot kialakítani. A tájidegen akác- és fekete fenyő ültetvények visszaszorításával, valamint a gyepeket előzőnlő selyemkóró rendszeres irtásával jelentősen sikerült megnövelni, és egyben összekötni a növény számára alkalmas gyepterületeket.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a projekt zárása után is folytatta az élőhely regenerációját elősegítő tevékenységeket. Az erdészeti munkák között a Bócsai projektterületen az akácállományok helyén kialakított tisztások fenntartása az egyik legfontosabb feladat. A buckás területek mélyületeiben regenerálódó, őshonos fajokból álló cserjések az élőhely természetes elemei. Egyes helyszíneken azonban indokolt a cserjések rendszeres visszaszorítása, hogy elősegítsük a felnyíló homoki gyepekkel átmeneti élőhelyeket is kínáló lágyszárú növényzet regenerációját is.

A buckaoldalok és magaslatok máris teret nyújtanak a nyílt homoki gyepek megújulásának. Az egyik ilyen buckaoldalon a letermelést követően megjelent egy másik különleges homoki növényfaj, a ritkasága miatt fokozottan védett csikófark (*Ephedra dystachia*) is. Előkerülése jelzi, hogy a tartós szegfű számára is megfelelő lehet az élőhely.

A tartós szegfű állományainak változását 2007 óta folyamatosan számoljuk, monitorozzuk. A LIFE projekt indulása óta biztosan tudjuk, hogy a kiindulási egyedszámnak jelenleg a többszöröse él a területeken, az állományadatok azonban jelentős mértékben ingadoznak. A szisztematikus kutatómunkának köszönhetően új állományok is előkerültek. A legmeglepőbb a véletlennek köszönhetően fellelt, a nemesnádudvari bezárt szeméttelap melletti löszös-homokos buckán talált 10.500 tőves populáció volt, itt napjainkig is több, mint 1.500 virágzó egyed számolható.

A növény számára megfelelő, változatos élőhelystruktúra fenntartása minden bizonnyal az egyik kulcsa a növény hosszú távú fennmaradásának a változó klimatikus feltételek mellett.

Érzékenysége, ritkasága okán, és mert a számára alkalmas élőhelyek számos más, ritka, védendő nyílt homoki gyepi fajnak biztosítanak élőhelyet, a tartós szegfű fokozottan védett, természetvédelmi értéke 250.000 Ft.

Mile Orsolya, Aradi Eszter

Tisztás fenntartása erdészeti szárzúzóval
Fotó: Gál Attila

Január 13. Téli vendégeink – Réce-lesen a hartai Duna-parton

A túra során a Dunán áttelelő tengeri récék látványában gyönyörködhetünk, és megfigyelhetjük az ártéri erdők jellegzetes maradatait.

Találkozó: 9:00, Hartán, a művelődési ház udvarán.

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés:

Kovács Sándor, +36 30/983-7701

Január 20. Téli túra az ártéri erdőben – Mártélyi Tájvédelmi Körzet

Nagy kiterjedésű rétek, változatos ártéri erdők, holtágak, vízállások, kubikok, együttese alkotja ezt a sajátos hangulatú tájat.

Találkozó: 9:00, a Mártélyi Üdülőttelep parkolójában

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft.

Információ, jelentkezés:

Albert András, +36 30/481-2887

Február 24. Vadvirág túra – Hóvirágos túra

Nem mindennapi látvány nyújtanak a Dunamenti ligeterdők pompázó hóvirágmezői február végén - március elején.

Amennyiben kemény fagyok lesznek februárban és késlekedik a virágok nyílása, későbbre halaszthatjuk a túrát.

Találkozó: 9:00, Dunaszentbenedeken, az Óvoda előtt

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés:

Gyurita István, +36 30/3295-250

Március 3. Vadvirág túra – Csillagvirág túra

Március elején a mesebeli látványt nyújtó hóvirágmezőkben már felfedezhetjük az ibolya és a tavaszi csillagvirág ragyogó kékes-lilás virágait is.

Találkozó: 10:00, Hartán, a művelődési ház udvarán.

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés:

Kovács Sándor, +36 30/983-7701

Március 11. Vadvirág túra – egyhajúvirág túra a Csodaréten

Kora tavasztól őszig egymást váltják a szebbnél szebb virágcsodák, folyamatosan virágpompába borítják a rétet. A terület egyik legjelentősebb növényzeti értéke az egyhajúvirág.

Találkozó: 10:30, Ásotthalom szélén, a Gárgyán-erdő mellett található „Ásotthalom erdei pihenő” nevű buszmegállóban.

Megközelítés: Szegedről autóbusszal a Mars-térről.

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés:

Krnács György, +36 30/4458-293

Március 17. Víz Világnapja a Kolon-tónál

Program: A Kolon-tó szegélyében több kilátópontot érintve, kora tavaszi időszakban sétálunk ki az Aqua Colun tanösvényen. A Kolon-tavi Madárvártánál megismerkedünk a nádi énekesmadarak vonulás-kutatásával, majd körbesétálunk a Bikatorok tanösvényen. Vissza utunk Izsákra a Matyó-dűlőn vezet. A túraútvonal hossza kb. 16 kilométer. **Találkozó:** 9:00, Izsákon, a focipálya parkolójában (6070, Izsák, Mező utca 4.). A program egész napos. **Részvételi díj:** felnőtt 1200 Ft/fő, diák és nyugdíjas 800 Ft/fő, családi 3000 Ft. A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött.

Információ, jelentkezés:

Biró Csaba, +3630/488-4540,
kolonvilag@kolon-to.com

FELHÍVÁS

KISKUNSAGI NEMZETI PARKI TERMÉK védjegy használatára

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság „Kiskunsági Nemzeti Parki Termék” védjegy használati lehetőséget kínál fel azon természetvédelmi oltalom alatt álló területeken működő helyi vállalkozások, gazdálkodók, gazdálkodó szervezetek számára, akik olyan termékeket állítanak elő, amelyek a Kiskunsági Nemzeti Park illetékességi területén, természetvédelmi oltalom alatt álló területen (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, Natura 2000 terület) készülnek, vagy alapanyaguk döntően innen származik, és előállításuk a természettel összhangban történik.

A Kiskunsági Nemzeti Parki Termék védjegy használatára olyan természetes személyek, gazdálkodó szervezetek és vállalkozások, egyéni, vagy családi gazdálkodók, őstermelők pályázhatnak, amelyek tevékenységüket természetvédelmi oltalom alatt álló területen, környezetkímélő módon, a helyi hagyományokra és sajátosságokra építve, a térség munkaerő kínálatára alapozva végzik.

A pályázó termékkel szemben elvárás, hogy alapvetően helyi, a térségre jellemző alapanyagból készüljön. A terméknek vagy szolgáltatásnak minőségével és megjelenésével tükröznie kell a térség természeti, táji és kulturális sajátosságait, emellett meg kell felelnie a hazai és európai uniós normáknak, szabályoknak is.

A védjegy célja

A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, és a természettel harmonikus gazdálkodás és termelőkésztetés ösztönzése.

Pályázati csomag

A védjegy megszerzéséhez védjegyhasználati kérelmet kell benyújtani, melyet a Nemzeti Parki Tanúsítványi Bizottság bírál el.

A kérelem formanyomtatványa, valamint a pályázati feltételeket, a bírálat alapelveit és a használat feltételeit tartalmazó dokumentum beszerezhető a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságon (6000 Kecskemét, Liszt F. u.19.), vagy letölthető a nemzeti park honlapjáról (www.knp.hu).

A benyújtás módja, ideje:

A kérelmet egy példányban, egy termékmintával együtt postai úton vagy személyesen a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságra (Kecskemét, Liszt F. u. 19.) kell eljuttatni 2018. február 12., 10.00 óráig.

További információ:

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály

Tel.: +36 76/501-596, +36 76/500-068, e-mail: oktatasio@knp.hu

